

OKO BESEDE 2016

21. Srečanje slovenskih mladinskih pisateljev je potekalo od 23. do 25. septembra. Tako kot vsa leta doslej se je odvijalo v Murski Soboti, prvič pa ga je organiziralo murskosoboško društvo za humanistična vprašanja Argo, na katero sta Feri Lainšček in Franci Just (tudi člana društva Argo) po letošnjem zaprtju Založbe Franc-Franc prenesla srečanje slovenskih mladinskih pisateljev Oko besede, festival Dialekta in knjižno zbirko Med Rabo in Muro, ki je namenjena slovenski manjšini na Madžarskem. Najpomembnejša gmotna podpornika Srečanja sta Javna agencija RS za knjigo in Mestna občina Murska Sobota.

Prvo Srečanje Oko besede je na pobudo založbe Franc-Franc zaživelo leta 1995. Naslednje leto se mu je kot sooblikovalka strokovnih vsebin pridružila revija *Otrok in knjiga*, leta 1997 se je obema kot pokrovitelj nad novoustanovljeno večernico, nagrado za najboljše izvirno slovensko mladinsko literarno nagrado minulega leta, pridružilo še Časopisno-založniško podjetje Večer. Podelitev večernice je postala osrednji dogodek vsakoletnih Srečanj, druge stalne vsebine so še obiski pisateljev na pomurskih osnovnih in srednjih šolah, simpozij, ki ga vsebinsko pripravi revija *Otrok in knjiga*, razstave slovenskih mladinskih literarnih del, s katerimi se v program Srečanja vključuje Pokrajinska in študijska knjižnica Murska Sobota, ter literarno-kulturna popotovanja, ki nudijo priložnost za spoznavanje kulturnih in naravnih znamenitosti Pomurja. Vsako srečanje postreže tudi s kakšno novo vsebino, umeščeno v spremljevalni program.

Letošnje Oko besede, osrednje strokovno in družabno srečanje ustvarjalcev slovenske mladinske književnosti (pisateljev, izdajateljev, premišljevalcev, razlagalcev, promotorjev in posredovalcev mladinske književnosti) je zaradi neposrednega TV prenosa **podelitve jubilejne večernice** potekalo od petka do nedelje zvečer. O podelitvi nagrade, vseh nominirancih in nagrajencu **Petru Svetini** smo obširno poročali v **številki 96**.

Prvi dan Srečanja so pisatelji dopoldne gostovali na šolah, istočasno se je v konferenčni dvorani hotela Zvezda odvijal seminar **Otroci, knjiga, branje in Bralna značka danes**, ki ga je za pomurske mentorje branja organiziralo Društvo Bralna značka – ZPMS. Popoldne so si udeleženci Srečanja v Pokrajinski in študijski knjižnici lahko ogledali razstavo **Večerničina literarna bera**, ki jo je pripravila Vesna Radovanovič.

Rdeča nit letošnjega spremljevalnega programa Srečanja je bila **poezija Srečka Kosovela**. 90-letnico pesnikove smrti sta obeležila dva dogodka: pogovor o knjigi *Barž=kons* (z Igorjem Saksido, avtorjem izbora Kosovelove poezije za mlade, se je pogovarjala Darka Tancer-Kajnih) in z večerom uglasbenih Kosovelovih pesmi za otroke (v izvedbi Nika Solce in Tilna Stepišnika).

Sobotno dopoldne je bilo namenjeno okrogli mizi **Hoja po robu**, ki je odprla mnogo pomembnih vprašanj, kot so: možnosti objavljanja, stiki avtorjev z bralci,

udeležba mladinskih avtorjev na tujih festivalih, srečanjih, stroka in kritika, avtorski honorarji, knjižnično nadomestilo, plačevanje avtorskih pravic pri fotokopiranju ipd. Izhodišča za pogovor so v svojih referatih podali dr. **Dragica Haramija**, dr. **Miha Kovač** in **Slavko Pregl**.

V soboto popoldne je potekal simpozij **Popularno v slovenski mladinski književnosti**, ki ga je zasnovala in povezovala Darka Tancer-Kajnih. Z referati so sodelovali: dr. **Igor Saksida**, redni profesor za mladinsko književnost univerze v Ljubljani in Univerze na Primorskem, dr. **Tina Bilban**, raziskovalka, kritičarka, članica uredniškega odbora *Priročnika za branje kakovostnih knjig*, **Zdravko Duša**, dolgoletni urednik na Cankarjevi založbi, publicist, scenarist in prevajalec, **Irena Miš Svobjak**, urednica in predstavnica Miš založbe, **Alenka Urh**, urednica Mlade sodobnosti pri reviji *Sodobnost*, literarna kritičarka, prevajalka, **Alenka Veler**, urednica mladinskega leposlovja v založbi Mladinska knjiga, in **Janja Vidmar**, pisateljica in dvakratna dobitnica večernice. Simpozijško gradivo objavljamo v tej številki revije.

Nedeljska ekskurzija je udeležence popeljala v Porabje, kjer so v konferenčni dvorani Slovenskega kulturno-informacijskega centra v Monoštru pisatelji nastopili na literarni prireditvi *Slišiš/Čuješ?*

POPULARNA MLADINSKA KNJIŽEVNOST Izhodišča za simpozijška razmišljanja*

Z oznako **popularna književnost** poimenujemo dela, ki jih bere veliko število ljudi, torej literarne uspešnice (angleško *popular* oziroma *best-selling literature*).

Ali z oznako *popularna književnost* poimenujemo samo dela, ki so namenjena predvsem lahkotnemu razvedrilu in so z literarnoestetskega vidika manj zanimiva, pogosto celo konzervativna in šablonska (t. i. trivialna literatura, kič, šund), kupuje in bere pa jih veliko število manj zahtevnih bralcev, ali ta termin zajema tudi umetniško prepričljiva literarna dela, ki so dosegla izjemno raven prepoznavnosti, branosti in priljubljenosti?

Čeprav popularna književnost tudi v slovenskem prostoru predstavlja zelo pomemben (celo najpomembnejši delež?) prebranih knjig, se je literarna veda izogiba. Zakaj?

Kako je popularna književnost vključena v sodobne učne programe, v šolska berila?

So v Sloveniji popularne knjige tudi prodajne uspešnice ali so predvsem v knjižnicah najbolj izposojane knjige ali morda oboje?

Lahko pri nas zaradi majhnega trga sploh govorimo o pravih prodajnih uspešnicah? (Po nekaterih podatkih se v knjigarnah največjega slovenskega knjigotržca najbolj prodajane knjige prodajo v približno 2500 izvodih, v splošnih knjižnicah pa najbolj izposojane knjige dosežejo več kot 8000 izposoj na leto).

* Vprašanja so v veliki meri osnovana na članku Kaje Bucik Vavpetič: Popularna mladinska fantazijska književnost in njen položaj v slovenskem literarnem prostoru. *Otrok in knjiga*, številka 93 (2015).

Za večino založnikov je vrednost knjige razpeta med dvema poloma: prodajo, ki zagotavlja dobiček, in kvaliteto, ki lahko prinese prepoznavnost v obliki nagrad in dobrih recenzij. Oba kriterija sta pomembna, vendar se vrednost, ki jo založniki pripisujejo enemu in drugemu, razlikuje od založnika do založnika. Kako suvereni so v svojih uredniških programih danes uredniki?

Ali k dobičku usmerjeno založništvo pri nas že izpodriva knjigo kot dobrino nacionalnega pomena?

Se pri nas zaradi želje ali celo nuje po hitri in dobri prodaji založniki raje odločajo za prevode preverjenih tujih uspešnic (predvsem iz angleškega jezika)?

Bi lahko pritrdili trditvi, da je slovenski knjižni trg preobremenjen s knjigami? V zadnjih letih je izšlo letno približno 1000 (leposlovnih in poučnih, izvirnih slovenskih in prevedenih) knjig za mlade bralce, pri čemer strokovnjaki opozarjajo, da kvaliteta ne sledi kvantiteti.

S kakšno promocijo oz. s kakšnimi tržnimi akcijami (naj) založniki učinkovito podprejo izvirno domače leposlovno delo, za katero menijo, da ne bi smelo biti spregledano, ali predvidevajo, da bi lahko postalo celo uspešnica?

Ali imamo v Sloveniji (dovolj) raziskav o bralnih navadah?

Kako so pri nas dostopni podatki o višini naklade in o prodaji posameznih knjig? Obstaja kakšen centralni sistem, ki ta vpogled omogoča?

Ali se z nagradami (večernica, desetnica, zlata hruška, izvirna slovenska slikanica Kristine Brenkove) ovenčane knjige bolje prodajajo in izposojajo?

Ali literarne nagrade, festivali, bralnospodbujevalne akcije predstavljajo enega pomembnejših dejavnikov v trženju knjig? Lahko prinesejo prepoznavnost manj znanim pisateljem in pisateljicam, pritegnejo pozornost medijev in tako podpirajo kvalitetno izvirno književnost?

Bi za izboljšanje kakovosti knjižnih izdaj bilo dobro uvesti minimalni standard za knjigo, ki bi zajemal tudi obvezen lektorski pregled?

Kakšno je stanje na področju kritike leposlovnih besedil?

Bi morali dobre knjige oglaševati tudi preko socialnih omrežij, blogov, spletnih knjižnih klubov, s pomočjo javnih osebnosti, ki jih cenijo tudi mladi bralci?

BEST-SELLING CHILDREN'S LITERATURE

(Symposium held within the *Eye of the Word* 2016 meeting)

The term best-selling literature refers to works read by a great number of people, i. e. bestsellers. – As to Slovenia, does the term best-selling literature refer to commercial bestsellers, to most borrowed books in libraries, or perhaps to both? – Are there any true bestsellers in Slovenia with its small market? (according to the collected data the best-selling books in the bookstores of the biggest Slovenian bookseller are sold in about 2500 copies, while the most borrowed books in public libraries easily achieve over 8000 loans per year) – Although best-selling literature in the Slovene space represents a major (in fact even the biggest share?) of all the read books, the literary science prefers not to deal with it. Why? – Does the label *popular or best-selling literature* refer only to works aiming at light entertainment? The works which, from the point of view of literary science and aesthetics are conservative, even stereotyped (i. e. so called trivial literature, kitsch, pulp fiction), bought and read by a vast number of less demanding readers, or does the term perhaps also encompass literary works of artistic value and exceptionally high level of recognizability and popularity? – What is the extent of inclusion of popular literature into contemporary curricula and school textbooks? – For most publishers the value of book vacillates between two poles: sale providing profit and quality providing recog-

nizability in the form of awards and positive reviews. Both the criteria are highly important, however, their attributed value differs from publisher to publisher. How autonomous are editors nowadays in their editorial programmes? – Is profit-oriented publishing in Slovenia already supplanting book as a value of national significance? – Do publishers in Slovenia prefer translations of proven foreign bestsellers (especially from English language) due to their wish or even need for fast and high sales? – Could we agree with the claim that the Slovene literary market is overburdened with books? Over the recent years about 1000 (fiction and non-fiction, original Slovene and translated) books for young readers were published, but the experts are pointing out that their quality does not match their quantity. – What kind of promotion or market actions would be efficient for publishers to support an original Slovene work of fiction they believe should not be ignored or which they even expect to become a bestseller? – Which are the traps that publishers living on bestsellers are exposed to? – Are there enough research studies on reading habits in Slovenia? – What is the accessibility of data regarding the number of copies and sale of individual book titles? Is there a central system providing for this kind of insight? – Are the winners of book awards (Večernica, Desetnica, Golden Pear, Original Slovene Picture Book of Kristina Brenkova) more frequently borrowed in libraries than the non-awarded books? – Are literary awards also a major factor of book marketing (can they bring popularity to lesser known authors, attract attention of media and thus support quality original literature?)? – Would it be advisable to introduce a minimum book standard including an obligatory language editing to improve the quality of literary publications? – What is the situation in the field of fiction reviews? – Should quality literature also be advertised through and by social networks, blogs, internet book clubs, public people enjoying popularity with young readers?

Darka Tancer-Kajnih